

Vjekoslav
Jukić

Nova stranica slavonske arheologije

Arheološki muzej u Osijeku

OTVORENJE: 16.11.2007.

GLAVNI PROJEKTANT ZGRADE MUZEJA: Branko Siladin

↑ Arheološki muzej u Osijeku, snimio: Zvonko Bojčić

Jedan od važnijih datuma slavonske arheologije svakako je dan kada je otvoren Arheološki muzej u Osijeku. Prigodom svečanog otvorenja izložbenih prostora Muzeja priređena je i prigodna izložba koju su postavili arhitekti Branko Siladin i Mario Beusan, a koja prezentira dosadašnja arheološka otkrića u Slavoniji i Baranji i plan izgleda stalnog postava koji bi se trebao sastojati

od tri cjeline: prethistorije, antike i srednjeg vijeka. O potrebi arheološkog muzeja u Slavoniji govori nekoliko činjenica. Jedna od njih, možda i najvažnija, jest da je to jedino područje Republike Hrvatske koje nema sličnu instituciju. Doduše, Muzej Slavonije u Osijeku, iako se danas vodi kao opći, u trenutku svog osnivanja 1877. godine imao je arheološku zbirku koja je bila i temeljem za njegov

osnutak. On je time imao važnu ulogu u arheološkim istraživanjima Slavonije i Baranje. Važne arheološke zbirke i lokalitete imaju i neki drugi slavonski muzeji, što još više apostrofira važnost osnivanja "krovne" arheološke institucije na tom području koja bi mogla pružiti tehničku i stručnu potporu arheološkim istraživanjima.

Drugi bitan moment za osnivanje Arheološkog muzeja u Osijeku brojni su lokaliteti važni ne samo za hrvatsku već i za europsku arheologiju. Bilo da se radi o pretpovijesnim lokalitetima (Vučedol, koji ove godine obilježava 70 godina istraživanja, Zvonimirovo, Kaptol i dr.), antičkima (urbane cjeline Mursa, Cibale, Marsonija) ili o srednjovjekovnoj arheologiji (Bijelo brdo, Lijeva bara u Vukovaru, dvorac Nikole Iločkog u Iloku i dr.), Slavonija i Baranja zauzimaju važno mjesto u arheološkim istraživanjima. Na osnovi tih istraživanja formulirane su i pojedine teorije koje su već dugi niz godina sastavni dijelovi europske arheologije. Opsežna su arheološka istraživanja posljednjih nekoliko godina vezana i uz 84 kilometra buduće trase autoceste tzv. koridora C5 koja se proteže od Belog Manastira do Sredanaca. Rezultati tih istraživanja premašili su očekivanja i stvorila se potreba za institucijom koja će ih sustavno obraditi, pohraniti, a one najvažnije i prezentirati. Posljednji, ali ne najmanje važan argument svakako je i potreba za sustavnim arheološkim istraživanjima na područjima koja su zabilježena u rekognosciranjima terena. Tih je lokaliteta svakim danom sve više, a treba napomenuti da među njima ima i onih koji su od velike važnosti za hrvatsku povijest i kulturu (Gorjani, Nuštar, Borik kraj Donjeg Miholjca i dr.).

Ideja o osnivanju Arheološkog muzeja u Osijeku začeta je početkom 2005., a Vlada Republike Hrvatske u travnju iste godine donosi Uredbu o njegovu osnivanju. Kada je u ožujku 2006. za ravnatelja Muzeja imenovan Zvonko Bojčić, aktivno započinje projekt njegova uređenja i otvaranja. Za smještaj Muzeja odabrana je zgrada Glavne straže u osječkoj Tvrđi (nasuprot Muzeju Slavonije), a uz nju

mu je dodijeljena i kuća Brožan koja se sa sjeverne strane naslanja na zgradu Straže. Tim potezom stvoreni su preduvjeti za funkcioniranje suvremene muzejske institucije sa svim potrebnim sadržajima koje takva ustanova i zahtijeva. Nakon što su provedena opsežna konzervatorska istraživanja arhitektonskog korpusa zgrada namijenjenih Muzeju pristupilo se njihovoj obnovi, ali i zaštitnim arheološkim istraživanjima u dvorištu Glavne straže. Tom je prilikom otkrivena "zemunica iz kasnog brončanog doba sa nalazima ognjišta i keramike što je simbolično povezalo ovaj prostor sa budućom namjenom".¹

Arhitektonski projekt uređenja Muzeja povjeren je uglednom zagrebačkom arhitektu Branku Siladinu koji je taj zadatak obavio na visokoj profesionalnoj razini izvukavši iz prostora maksimum za potrebe moderne muzejske institucije, ujedno naglašavajući i prezentirajući elemente starijih slojeva građevina (zbog malo nalaza prve faze pročelju Glavne straže vraćen je izgled iz vremena historicističke obnove 1878. godine).

Izložbeni prostor Muzeja prostire se na tri etaže i ukupne je površine od 980 m², a osmišljen je do najsitnijih detalja kako bi zadovoljio sve potrebe modernog i edukativnog arheološkog postava (ostavljena je mogućnost za prikazivanje grobova u podu, i sl.). Osim izložbenog prostora u sklopu Muzeja, kao važni elementi svake suvremene muzejske institucije, predviđene su suvenirnica, multimedijaska dvorana i ostali sadržaji za posjetitelje koji su smješteni u prednjim prostorijama zgrade Straže. Biser cijeloga izložbenog dijela svakako je unutrašnje dvorište zgrade Glavne straže natkriveno staklenom kupolom. Takvim zahvatom "omogućuje se ne samo stvaranje jedinstvenog centralnog prostora muzeja, već i primjerena prezentacija građevine s izvornim otvorenim galerijama".² Kuća Brožan projektom je predviđena kao prostor za kustose, upravu i knjižnicu. Iako

¹ Izgradnja i otvaranje Arheološkog muzeja u Osijeku, katalog izložbe, (ur.) Zvonko Bojčić, Osijek, 2007., 2.

² Izgradnja i otvaranje Arheološkog muzeja u Osijeku (bilj. 1), 3.

manje reprezentativna od zgrade Glavne straže, ipak i ona ima detalje koje je trebalo sačuvati i dosljedno prezentirati (fasada i unutrašnje kružno stepenište).

Velik dio ukupne površine Muzeja zauzimaju podrumski prostor i unutrašnje dvorište kuće Brožan. To su ujedno dijelovi koje je trebalo najviše obnoviti i koji su pretrpjeli najveće promjene u strukturi. Podrumske prostorije protežu se ispod obiju zgrada i ovdje se po projektu planira smještaj depoa, a predviđena je i prostorija za pripremu materijala koja je dizalom vezana uz kolni ulaz u zgradu Glavne straže (doprema materijala) i sve etaže izložbenog prostora. U dvorište kuće Brožan bit će radionice za obnovu i konzervaciju arheološkog materijala. Može se pretpostaviti da bi te radionice, uz kvalitetnu opremu i stručni kadar, lako mogle pružiti tehničku podršku svim arheološkim istraživanjima na području Slavonije i Baranje.

Takav način uređenja prostora Arheološkog muzeja u Osijeku svakako je dobar primjer kako se skladno mogu pomiriti potrebe moderne muzejske institucije i adekvatna prezentacija historijske arhitekture. Osnivanje Arheološkog muzeja u Osijeku uz brojne prednosti donosi ipak i jedan veliki problem vezan uz sudjelovanje spomeničkog fonda ostalih muzejskih institucija s područja Slavonije u budućem stalnom postavu Muzeja. Već sam napomenuo kako postoji

nekoliko muzeja koji u svojem posjedu imaju vrlo važne arheološke nalaze. Postavlja se pitanje treba li te zbirke premjestiti u novoosnovanu krovnu instituciju ili ih ostaviti u tim muzejima. To je ujedno i najvažnije pitanje za određivanje sudbine muzeja koji djeluju u manjim sredinama, s manjim brojem zaposlenih kustosa i s jednim ili dva arheologa. Stalni postavi tih muzeja (kod nekih tek u pripremi) plod su dugogodišnjeg truda svih njihovih zaposlenika, a oduzimanje najvrednijeg materijala dovelo bi te muzeje u nezavisan položaj.

Uza sva istraživanja koja se provode ili ih valja provesti, nesumnjivo je da će Arheološki muzej u Osijeku vrlo brzo moći posjedovati dovoljnu količinu novoga atraktivnog materijala koji može postati okosnicom novoga stalnog postava. Zbog toga se valja nadati kako selekcija materijala za stalni postav Arheološkog muzeja u Osijeku neće oštetiti funduse lokalnih muzeja, već će, štoviše, taj postav i zaposlenici novoosnovanog muzeja biti od velike pomoći lokalnim muzejima u njihovim daljnjim istraživanjima i time također opravdati svrhu postojanja ove institucije. Uostalom, veliki projekt kao što je Arheološki muzej u Osijeku radi se za budućnost arheologije u Slavoniji koja, kao prvi uvjet, zahtijeva kvalitetnu suradnju krovne institucije i lokalnih muzeja. ✕

SUMMARY: THE NEW PAGE IN THE SLAVONIC ARCHAEOLOGY

 The newly opened Archaeological Museum in Osijek is the first specialized museum of that kind in Slavonia. The article describes adaptation of the museum buildings and arranging of the ex-

hibition area (by architects B. Siladin and M. Beusan), suggesting that future exhibits should not come from the already existing local collections, but rather present the results of new research.